

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ

Pelin ERDA vd - TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no:499/02)

KABULEDİLEBİLİRLİK KARARININ ÖZET ÇEVİRİSİ

11 Ekim 2007

OLAYLAR

İsimleri ekte belirtilen başvuranlar, Türk vatandaşlarıdır. Başvuranlar, AİHM önünde İzmir Barosu avukatlarından M.N. Terzi tarafından temsil edilmektedirler.

Tarafların anlattığı şekliyle dava olayları şu şekilde özetlenebilir:

Başvuranlar, Jale Kurt, Levent Kılıç, Sema Taşar, Aşkın Yeğin, Ayşe Mine Balkanlı, Özgür Zeybek, Münire Apaydın, Ali Göktaş, Faruk Deniz, Abdullah Yücel Karakaş, Emrah Sait Erda, Hüseyin Korkut ve Mahir Göktaş, 26 Aralık ve 29 Aralık 1995 tarihlerinde yakalanmış ve Manisa Emniyet Müdürlüğü Terörle Mücadele şubesinde 5 Ocak 1996 tarihlerine kadar gözaltında tutulmuşlardır. Başvuranlar, yasadışı bir örgüte yardım etmekle itham edilmişlerdir.

Manisa Ağır Ceza Mahkemesi Cumhuriyet Savcısı, 3 Haziran 1996 tarihinde, gözaltı sırasında başvuranlara kötü muamelede bulunan on polis memuru hakkında ceza davası açmıştır. Cumhuriyet Savcısı, eski Türk Ceza Kanunu'nun 243. ve 245. maddeleri uyarınca polis memurlarının mahkumiyetlerini istemiştir.

Başvuranlar Ramazan Zeybek ve Osman Ergin Balkanlı, Ağır Ceza Mahkemesi'nde yürütülen yargılamaya sırasıyla 25 Aralık 1996 ve 30 Nisan 1997 tarihlerinde, diğer başvurular ise 21 Ağustos 1996 tarihinde müdahil olmuşlardır.

Ağır Ceza Mahkemesi, 24 Haziran 1996 ve 11 Mart 1998 tarihleri arasında, söz konusu on polisin, on sekiz davacının, on iki mağdurun ve çoğu istinabe yoluyla olmak üzere otuz tanığın ifadelerini aldığı on beş duruşma gerçekleştirmiştir. Ağır Ceza Mahkemesi, birçok ihzar müzekkeresi vermiş ve nüfus cüzdanı, adli sicilini, sağlık raporlarının ve gözaltı tutanaklarının suretlerinden oluşan belgeler, video kayıtları ve kopyaları ile bazı mağdurların sağlık durumları hakkında bilgiler istemiştir. 16 Temmuz 1997 tarihinde, mahkeme, şikayetçi mağdurların bazılarının duruşmada hazır bulunmaması ve ikisinin de yurtdışında olması nedeniyle, fotoğraf üzerinden kimlik tespiti işleminin yapılmasına karar vermiştir. Söz konusu bu işlem 23 Aralık 1997 tarihli duruşmada gerçekleştirilmiştir. Kimlik tespitinin bazıları ise istinabe yoluyla gerçekleştirilmiştir.

11 Mart 1998'te Ağır Ceza Mahkemesi, delil yetersizliğinden polis memurlarının beraatine karar vermiştir.

Yargıtay, 12 Ekim 1998 tarihinde, Ağır Ceza Mahkemesi'nin kararını bozmuştur. Yargıtay, sağlık raporlarını, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın ve kötü muamele ve işkenceye ilişkin Türk Ceza Kanunu'nun hükümleri ile AİHS'nin 3. maddesini temel almaktadır.

Ağır Ceza Mahkemesi, 27 Ocak 1999 tarihinde, ilk kararını yinelemiştir. Ağır Ceza Mahkemesi, gerçekleştirdiği iki duruşmada dördü istinabe yoluyla olmak üzere söz konusu on polis memurunu yeniden dinlemiştir.

15 Haziran 1999 tarihinde, Yargıtay Ceza Daireleri, 27 Ocak 1999 tarihli kararı bozmuş ve davayı ilk derece mahkemesine göndermiştir.

Ağır Ceza Mahkemesi, 28 Aralık 1999 ve 15 Kasım 2000 tarihlerinde, bazıları istinabe yoluyla olmak üzere söz konusu polis memurlarını yeniden dinlediği yedi duruşma gerçekleştirmiştir. 19 Temmuz ve 25 Eylül 2000 tarihli duruşmalar, polis memurlarından birinin ifadesi beklendiğinden ertelenmiştir. Ağır Ceza Mahkemesi, bu polis hakkında tevkif müzekkeresi çıkarmış ve istinabenin gerçekleşmesindeki gecikmeden sorumlu kişiler hakkında kovuşturma başlatılması talebinde bulunmuştur.

15 Kasım 2000 tarihli duruşmanın sonunda, Ağır Ceza Mahkemesi, polis memurlarını işkence suçundan dolayı suçlu bulmuş ve beş yıldan on yıl on aya kadar hapis cezası ile cezalandırmıştır. Bu duruşma sırasında, Ağır Ceza Mahkemesi, polis memurlarının avukatlarının savunmalarını sunmak için süre verilmesi isteklerini reddetmiştir.

2 Mayıs 2001 tarihinde, Yargıtay, sanıkların savunma haklarına riayet edilmediği gerekçesiyle 15 Kasım 2000 tarihli kararı bozmuştur.

18 Temmuz 2001 ve 16 Ekim 2002 tarihlerinde gerçekleştirilen on beş duruşma sırasında Ağır Ceza Mahkemesi, bazıları istinabe yoluyla olmak üzere bazı sanıkları dinlemiştir. Bu duruşmalar esnasında, Ağır Ceza Mahkemesi, savunma avukatlarına birçok kez ek süre tanımıştır. Avukatlardan bazılarının davadan çekilmelerinin ardından, Ağır Ceza Mahkemesi, ilgili sanıkları bilgilendirmiş ve yeni avukatlara ek süre tanımıştır.

Ağır Ceza Mahkemesi, 16 Ekim 2002 tarihinde, polis memurları hakkında ilk olarak tefhim edilen cezaları yinelemiştir.

Yargıtay, 4 Nisan 2003 tarihinde bu kararı onamıştır.

ŞİKAYET

Başvuranlar, Manisa Ağır Ceza Mahkemesi önünde görülen yargılamanın süresinden şikayetçilerdir.

HUKUK AÇISINDAN

Başvuranlar, yargılama süresinin, AİHS'nin 6/1. maddesinin öngördüğü şekliyle "makul süre" ilkesine riayet etmediğini iddia etmektedirler.

Hükümete göre, yargılama süresi, davanın karmaşıklığı ile ve davanın her mahkemede dört defa görülmesi ile açıklanmaktadır. Hükümet, adli makamların sorumlu tutulabileceği hiçbir eylemsizlik döneminin mevcut olmadığını da eklemektedir.

Başvuranlar, özellikle davanın ciddiyeti göz önüne alındığında, yargılamanın gerekli ihtimam gösterilerek görülmediğini ileri sürmektedirler. Bu bağlamda başvuranlar, polis memurları hakkında reşit olmayanlara yaptıkları işkence sebebiyle kovuşturma başlatıldığına ve yargılama süresi boyunca polis memurlarının görevlerini icra etmeye devam ettiklerine dikkat çekmektedirler. Başvuranlara göre, toplumun adalete güvenini korumak için ivedilik gereği çok önemlidir.

AİHM, dikkate alınacak dönemin başvuranların müdahil tarafı oluşturdukları tarihler olan yani Ramazan Zeybek için 25 Aralık 1996, Osman Ergin Balkanlı için 30 Nisan 1997 ve diğer başvuranlar için 21 Ağustos 1996 tarihleri olduğunu gözlemlemektedir. Söz konusu dönem, kararın iç hukukta nihai hale geldiği tarih olan 4 Nisan 2003 tarihinde sona ermektedir. Dikkate alınacak dönem böylece, sekiz mahkeme olmak üzere, Ramazan Zeybek için yaklaşık altı yıl üç ay, Osman Ergin Balkanlı için beş yıl on bir ay ve diğer başvuranlar için altı yıl yedi ay sürmüştür.

AİHM, dava süresinin makul olup olmadığının, davanın koşullarına göre ve başta davanın karmaşıklığı olmak üzere AİHM içtihadı tarafından benimsenen kriterler ile başvuran ve yetkili mercilerin tutumları dikkate alınarak değerlendirildiğini hatırlatır (Bkz. diğerleri arasından, *Pélissier ve Sassi-Fransa*, başvuru no: 25444/94). Ayrıca, AİHS'nin 6/1. maddesi, adli usul işlemlerinin ivediliğini gerektirmekte ve de genel olarak adaletin en iyi şekilde yönetilmesi ilkesine yer vermektedir (Boddaert-Belçika, 12 Ekim 1992, A Serisi no: 235-D).

AİHM, öncelikle, ulusal mahkemelerin, on üç kişiye kötü muamelede bulunan on polis memuru hakkında bir dava yürütmek zorunda kaldıklarından davanın belli bir karmaşıklığı olduğunu not etmektedir. Olayların düzenlenmesi, kanıtların toplanması ve polislerin her birinin sorumluluğunun belirlenmesi uzun bir çalışma gerektirmiştir. Birçok istinabe ve çok sayıda adli muamele de gerekli olmuştur.

Başvuranların tutumlarının yargılamanın uzamasına katkısı olup olmadığı bilinmemektedir.

Adli mercilerin tutumlarına gelince ise, duruşmalarını düzenli olarak gerçekleştirmiş ve yargılamayı değişmeyen bir ritimde yürütmüş olan adli merciler önemli bir gecikme ile itham edilemezler. Dava hakkında kararlarını vermek için her biri dört defa çağrılan Ağır Ceza Mahkemesi ve Yargıtay nezdindeki yargılama süresi bir eleştiriye yol açmamaktadır.

Ağır Ceza Mahkemesi, iddianamenin tevdi edilmesinin ardından ilk seferinde bir yıl dokuz ay yedi günlük bir sürede dava hakkındaki kararını vermiştir. Bu süreç boyunca, sanıkların, mağdurların, şikayetçilerin, tanıkların beyanlarını dinlemiş ve birçok adli işlem gerçekleştirmiştir.

Ağır Ceza Mahkemesi, sırasıyla, , ikinci seferde üç ay on altı gün, üçüncü seferde bir yıl beş ay iki gün ve dördüncü seferde bir yıl beş ay on beş günlük bir sürede dava hakkında kararını vermiştir. Ağır Ceza Mahkemesi'nde üçüncü sefer görülen davada, yargılama süresinin, bir polis memurunun mahkemeye çıkmayı reddetmesi ile kısmen açıklandığı doğru olsa da, AİHM, Ağır Ceza Mahkemesi'nin özel bir ihtimam gösterdiğini gözlemlemektedir. Bu bağlamda, Ağır Ceza Mahkemesi'nin duruşmaya katılmayan polis memuru hakkında tevkif müzekkeresi çıkardığını ve ihmallerden sorumlu kişiler hakkında cezai kovuşturma başlatılması kararı aldığını not etmek uygun olacaktır. Dördüncü kez davayı görmesi için görevlendirilen Ağır Ceza Mahkemesi önündeki yargılama süresi ise her şeyden önce savunma avukatlarının davadan çekilmesi, yeni avukatların atanması ve savunmalarını hazırlamaları için ek süre verilmesi ile açıklanmaktadır.

Yargıtay ise kovuşturmalar hakkında sırasıyla yedi ay iki gün, dört ay on dokuz gün, beş ay on altı gün ve beş ay on sekiz gün süreyle kararını vermiştir.

Bu anlatılanların ışığında, AİHM, mevcut davanın özel koşullarından dolayı yargılama süresinin AİHS'nin 6/1. maddesinin öngördüğü şekliyle "makul süre" gereğine riayet ettiği kanaatindedir. Bu durumda şikayetin açıkça dayanaktan yoksun olduğu ve AİHS'nin 35/3. ve 35/4. maddesinin uygulanmasının reddedilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmaktadır.

Ayrıca, AİHS'nin 29/3. maddesinin uygulanmasına son verilmesi uygun olacaktır.

Bu gerekçelerle, AİHM oybirliğiyle,

Başvurunun kalan kısmının *kabuledilemez olduğuna* karar vermiştir.

EK

Başvuranların Listesi

1. Pelin Erda, 1959 yılı doğumlu
2. Emrah Sait Erda, 1973 yılı doğumlu
3. Nevin Apaydın, 1957 yılı doğumlu
4. Münire Apaydın, 1979 yılı doğumlu
5. Müslüm Apaydın, 1954 yılı doğumlu
6. Aydın Yeğin, 1969 yılı doğumlu
7. Aşkın Yeğin, 1972 yılı doğumlu
8. Selda Göktaş, 1973 yılı doğumlu
9. Ali Göktaş, 1966 yılı doğumlu
10. Mahir Göktaş, 1981 yılı doğumlu ¹
11. Muharrem Göktaş, 1949 yılı doğumlu
12. Muhammer Göktaş 1963 yılı doğumlu
13. Derviş Karakaş, 1958 yılı doğumlu
14. Abdullah Yüce Karakaş, 1976 yılı doğumlu
15. Satı Taşar, 1928 yılı doğumlu
16. Şadiye Taşar, 1974 yılı doğumlu
17. Sema Taşar, 1978 yılı doğumlu
18. Mustafa Seydi Korkut, 1965 yılı doğumlu
19. Hüseyin Korkut, 1971 yılı doğumlu
20. Mustafa Kurt, 1951 yılı doğumlu
21. Jale Kurt, 1977 yılı doğumlu
22. Ayşe Deniz, 1939 yılı doğumlu
23. Faruk Deniz, 1972 yılı doğumlu
24. Osman Ergin Balkanlı, 1940 yılı doğumlu
25. Sevil Balkanlı, 1944 yılı doğumlu
26. Ayşe Mine Balkanlı, 1979 yılı doğumlu
27. Ramazan Zeybek, 1953 yılı doğumlu
28. Özgür Zeybek, 1979 yılı doğumlu
29. Leman Kılıç, 1949 yılı doğumlu
30. Levent Kılıç, 1974 yılı doğumlu

¹ Mahir Göktaş 19 Ağustos 2006 tarihinde yaşamını yitirmiştir. Başvuranın avukatı 18 Aralık 2006 tarihli bir mektup ile Mahir Göktaş'ın ailesinin, Muharrem (kendisi başvuranlardandır) ve Fatma Göktaş, mirasçı sıfatlarına istinaden AİHM önündeki başvuruyu sürdürme kararı almışlardır.